

באותם התנאים שהיה מבוקש אז במתן תורה והיינו בפרישות ובטהרה כמה שאפשר לנו לעשות שיהיה דומה למה שהיה במתן תורה דהיינו באימה וביראה וברתת ובזיע כמה שאפשר לפי ערכינו, ובכדי שיוכל להיות באימה וכו' צריך להיות בזהירות בטבילת עזרא ובלי תנאים הללו אי אפשר לנו לקבל דרגא זו הגבוה בשום אופן וזה כמו שהיה מבוקש מבני ישראל אז בכדי לקבלה בדרגא זו.

ואם יאמר האדם שלא אכפת לו על דרגא זו והוא מוכן לוותר עליה ועל כן לא יצטרך להקפיד ללמדה בצורה זו, הרי זה דומה למי שמבקש מהמלך שיתן לו במתנה איזה יהלום שיש לו באוצר גנזיו, ואחרי שקבלה הרי הוא מזלזל בה ולא אכפת לו עליה להתקשט בה ולהתכבד בה כלל, והרי זה זלזול גדול בכבוד המלך כמובן, וכמו כן הוא בענינינו שהתורה הק' היתה חמדה גנוזה של הקב"ה כדאיאתא בחז"ל (שבת פ"ט), ואחרי שניתן לנו בדרגה גבוהה כמו שבקשנו אם האדם מזלזל באותה דרגא שניתן לנו ומשתמש בה רק בדרגא היותר פשוטה הרי זה זלזול במתנת המלך, ומכיון שאסור לנו לזלזל במתנה חשובה זו לכן נעשה זה חיוב עלינו (וכמו שאמר חז"ל מה להלן באימה וכו') אף כאן וכו', ואין בכונתנו בזה לחדש ולומר שאסור מצד ההלכה אבל על כל פנים מצד המוסר ראוי או אפילו חיובא רמיא עליה לנהוג כן.

ויש לומר שלפני התקנה אע"פ שהיו נזהרים לטבול מצד המוסר כנזכר שלא לזלזל במתנת המלך בכל זאת עד שהגיע האדם לטבול לא היה ענין למנוע מללמוד ביני לבני זרה לא נחשב זלזול במתנת המלך כיון שהולך לטבול, ומכיון שבין כך אי אפשר לו ללמוד עתה בדרגא המבוקשת עליו ללמוד לכל הפחות בדרגא הפחותה מזה, ועל זה בא עזרא ותיקן לאסור ללמוד לפני טבילה כדי לחזק הענין מפני שהיה הדבר רפוי בידי ההמון עם (וגם בכדי שימהרו לטבול) ולכן גם מי שהיה אז אנוס שאין לו מקוה איפה שהוא נמצא עתה וכדו' (אע"פ שאין כאן זלזול במתנת המלך שכיון שהרי זה מטעם אונס וכדו' בכל זאת) מטעם תקנת עזרא היה אסור לו ללמוד.

אמנם יש להבין שפשוט הוא שמה שבטלוה חז"ל לתקנת עזרא היינו שבטלו את האיסור ללמוד כל זמן שלא טבל, והטעם שבטלו איסור זה היה מפני שבהרבה עיירות לא היה להם מקוה והיו בטלים הרבה מלימוד התורה הק' כמבואר בחז"ל, אבל לא היה כוונת חז"ל לטבול את החיוב ללמוד באימה ויראה וכו' כשאינו אנוס אלא כוונתו להתיר למי שהוא אנוס ואינו יכול ללמוד באימה וביראה (מפני שאין לו מקוה לטבול) שבכל זאת לא יבטל מדברי תורה וילמד איך שיכול מכיון שהוא אנוס.

ועל כן פשוט הוא שגם אחרי שבטלוה לטבילת עזרא אין זה פוטר את האדם מלקיימה

⁹ ועל זה אמר ד' ית' כי לקח טוב נתתי לכם תורתא אל תעזבו, ואמרו חז"ל (אבות פ"ו ב') שכל מי שאינו עוסק בתורה שניתן לו עליו נשאר נזם זהב בניגוני ע"ש. ¹⁰ ועי' בקב"ה הישר שישם הנזם ענינים שהם לפני משורת הדין כלפי ההמון עם אבל כלפי ת"ח ובני עלי' הרי זה חיוב גמור וישנם דברים כאלו שהיו חז"ל אפילו כופין את הת"ח לעשותם ואע"פ שכלפי שאר אנשים הרי זה רק לפני משורת הדין משום ועשיית הישר והטוב. ¹¹ ואין לדייק מהלשון, עזרא "תיקן טבילה" וכו' משמעו שלפני זה לא היה טבילה כלל לב"ק, כי גם כך מצינו גם במקום אחר בחז"ל כעין זה לגבי דוד המלך ע"ה שתיקן מאה ברכות לכל יום, ופירושו בראשונים שזה כבר היה תקנה קדומה אלא דוד חזק וכמו כן "לא כאן להגר" כמו שהעיד תלמידו הרב הגה"ח ר' יוסף קדיש קרישעבסקי זצ"ל שהיה החפץ חיים לוקח אותו יחד אתו כל שבת בבוקר.

[הוספת המעתיק, ידוע שהחז"א היה לו מקוה בביתו, גם הבעל אבי עזרי יהיה טובל כל יום כמו שהעידו מתלמידיו שליוו אותו כל יום, וכן עוד הרבה גדולי ליטא, וגם הגאון הר"מ קאניעבסקי זצ"ל היה טובל כל יום. ואעתיק לכאן אמנה שכתב בספר אורחות יושר להגר"ח קאניעבסקי, וז"ל, הנה דעת הרבה קדמונים שלא ביטלו טבילת עזרא אלא לתורה אבל לתפלה אסור עד שיטבול והיא דעת רב האי גאון (מובא ברי"ף ורא"ש פ"ג דברכות) ורבנו חננאל (מובא בתו' חולין ק"ב ב' ד"ב לגבל) ועוד ראשונים, וגם הרמב"ם שפסק בסוף ה' ק"ש שבטלוהו לגמרי תמותה ראישי יאבות בבל והשיב ילם שכתמיו לא ביטל אותה אפ"ו שעה א' אלא שיש להם סמכות בחיבורו כי אם היוצא מן הדין על פי ההלכה (כמו שכתב רבנו יונה בפ"ג דברכות), ואף דבשו"ע נפסק כהרמב"ם מכל מקום כ' האחרונים שהנהוג לטבול תבא עליו ברכה כמו שכתוב במ"ב (ס' פ"ח סק"ב) בשם הפמ"ג, וגם הרמב"ם עצמו כ' (בפ"ד מתפלה ה"ו) מנהג פשוט בשנער ובספרד וכו'. ובשו"ת מן השמים שאל אם יש להקל בטבילת עזרא לתפלה והפשוט לו ומקדמם קב"ד' ודבר זה הוא אורך תפלה ואפשר שמה קרישיר אר"ה ודבר זה אורך הגלות כי אם היתה תפלת ישראל תקוונה כבר נתקבלה תפלתם זה ימים רבים, עכ"ל, וכתב בס' מגיד מישירים להבית יוסף ז"ל (פ' בהר) אמר לי המגיד אל תבטל תמיד טבילת בע"ק כי אין אתה יודע מתן שכרה עכ"ל.

והארז"ל כ' (בשער רוח"ק דף ד') אין דבר יותר מוכרח וצריך אל האדם בענין ההשגה כמו הטבילה שצריך שיהיה האדם טהור בכל עת עכ"ל, וכן כתב בראשית חכמה (שער האהבה פ"א) ובחסד לאברהם (מ"ב נהר ו"ט) עי' שם

כשיש לו אפשרות לקיימה בכדי שיוכל ללמוד כראוי באימה וביראה וכו' כמו שאמר חז"ל, והרי זה פשוט וברור וכן היו נזהרים בה כל גדולי הדורות וכמו שכתוב הרמב"ם על עצמו שמעולם לא בטלה וכן מסופר על החפץ חיים שהיה טובל גם בשבת קודש"י.

(מתוך מאמר רעב לשמע דבר ד')

"וקדשתם היום ומחר" (י"ט)

כתוב בתוס' (ביצה ו:): שמצות פרישה נאמרה בתחילה בלשון שהיה משמע שהאיסור הוא לעולם, כלומר שהם ישארו לעולם ועד בפרישות, וזה היה התנאי לקבלת התורה שקבלו אז (ורק אחרי קבלת התורה כשאמר ד' "שובו לכם לאהליכם" אז נתודע להם שהאיסור היה רק על הג' ימים) ע"ש, ויש להבין מכיון שהיה בדעתו של ד' ית' להתיר להם האיסור אחר קבלת התורה אם כן למה נאמרה לכתחילה באופן שמשמע לעולם" ¹ וי"ל כי לא רצה ד' ית' שידעו מתחילה שהאיסור רק על זמן, כי באמת עיקר הפרישה הוא בלב גמרי, ואפילו אם יתנתק האדם ויפרוש בפועל מהגשמי אם לבו עדיין קשור אליו אין זה הפרישות הנדרשת כלל ולא תוכל פרישות כזאת לפעול את המטרה שהיא לנתק את האדם ולטהרו מטומאת הגשמיות שתוכל להיות התורה נקלטת ונדבקת בלבו כראוי ושיתקיים

ובספר שאל אביך ויגדך ח"ב מובא על הגה"צ רב"ב ליבוביץ הבעל ברכת שמואל (עמוד 357) בזה"ל, היה ידוע שאין להם מקוה, ועל כן בניו שראו כי שראוי לבל שבת מטומאת, ויד לבניו קמוניץ כשעברו לביל שבת להתבאר "גוט שבת" ידעו שמי שאינו ראוי לתת לא ניש, כי כאשר נישו היה משתמט מלתת את ידו ע"כ.

בספר מרא אדראעא דישראל מביא על הגאון רבנו יוסף חיים זוננפלד זצ"ל שכל ימי התנהג רבנו בתוספת טהרה ובצניעות יתירה, לא פעם ראוהו אחר חצות לילה כשהוא נחפז לבית המטביל לטהר ולקדש את עצמו... וכשנשאל איך הרי הוא מבטל מזה הלימוד עבור זה ענה, הנה גר שמל ולא טבל הרי זה כאלו לא היה יאודר נעשה רק בטבילתו והרי ק"ו ומה מנכרי למה הרי אפודי לטבילה שתעשה, מיהודי יהודי הגון יותר בודאי שתעשה, ולעת זקנתו כשכבר ההליכה קשתה עליו הוכרחו מקורביו להתקין לו מקוה טהרה בתוך ביתו.

ובס' מאורן של ישראל (עמוד ס"א-ב) מובא על רעק"א זצ"ל שמיד בקומו ברזיזות ממסתו היה ראשית דרכו לבית הטבילה שום דבר לא עצהוהו מלכת גשם שלג וימי הקור בכלל, ואף כאשר הקרישו מי למקוה בימי החורף, לא שינה מנהגו כלל, וי"ע עוד על מסירתו לטבול במקוה"א ובס' תולדות יצחק (פ"ד ע"א) מובא על הג"ר יצחק אלחנן ספקטור זצ"ל "היה מהדר מאוד לטבול עצמו במקוה בכל עת מצוא, ולפעמים איזה פעמים בשבוע, וגם בימי זקנותו וחולשתו התגבר לטבול עצמו, והיה שמח כמו על מצאה כשפחדה לו השעה לטבול במקוה, ומקובל מפי אבות געשפחתינו ל"ע אודות זקנתו הרב וחסידו רבי אלימלך געשפחתינו שלעזינגער זצוק"ל וכן בגלויי האמורים ותלמיד מובהק מבעל "הערוך לנר" ובניו הגאונים זצ"ל שהיו מקפידים מאוד על טבילת עזרא גם אם היה הדבר כרוך בקושי רב, ומסופר שבימי החורף היו לפעמים שוברים הקרח בנהר וטובלים.

ובס' דרכי מוסר (חלק "לזכרם של גדולי ישראל") מביא הג"ר יעקב גיימן זצ"ל על הגה"צ רבי משה רוזנשטיין זצ"ל שקור ובחיים וטבל כל יום מאלה ועשרים טבילות אע"פ שהיה חלש שצם כל יום, **ע"כ הוספת המעתיק**.

² וכך הקשה הריטב"א במס' ביצה י: ע"ש. ³ ולפעמים יוכל להיות אדרבה שכשדאם חושב על דבר שנמנע ממנו והוא מתגעגע אליה בלבו הרי זה מחשבה עמוקה שכחה יותר גדול ממעשה (בלי כל כך תשוקה) וכמבואר בחז"ל (...) על הפסוק (קהלת ו' ט') וז"ל טוב מראה עינים מהלך נפש... ע"ש, ועל זה נאמר קשה הרעויה עבירה מעבירה.

שהאריכו בזה, וחז"ל אמרו (בברכות כ"ב א') כל המחמיר בה על עצמו מאריכין לו ימיו ושנותיו והרבה גדולי ישראל לא ביטלוהו מיהם בכל יולדותיהם, וראיתי בספר א' שכל החיבורים שנתקבלו בכל ימיהם אלו שהמחבר נזהר בטבילת עזרא, והיום שמצוי מקאות וקל לטבול בודאי מי שיכול ראוי ליהזר בזה, עכ"ל האחרות יושר.

ואעתיק עוד ממה שמצאתי בספר רחמנא לבא בעי ליקוטי ענינים בענין זה ז"ל, ובס' מעשה רב השלם (עמוד קצ"ג) מובא על הגר"א זצ"ל "בטבילת קרי לתפלה היה נזהר ומזהיר מאוד שלא להתפלל עד שיטבול", ובס' אמרי קודש בצוואת הגר"ר יואל פרומקין זצ"ל תלמיד הגר"א נאמר (לטבול בכל ערב שבת חוק ולא יעבור... ולמחר (בשבת קודש) בהשכמה טוב לטבול, ופשיטא אם רב"ט לטבילה אז מאוד נכון שלא לבטלה בכל עת ועת, ובס' מרביצי תורה ומוסר (ח"א עמוד ל"ב) מובא על הנצי"ב זצ"ל אב"ד ור"מ וולאזין "לעיתים קרובות מאוד טבל את עצמו במקוה לשם תוספת טהרה, ובמיוחד לקראת ימי שבת וחג כאשר גוון פניו התחלף וכולו לובש נשמה יתירה", ובס' דוגמא מדרכי אבי מספר "אריה לייב זצ"ל על אבי בעל ה"חפץ חיים" זצ"ל "גיס הרב ר' מענדל אמר לי כי מר אבא היה מדבר עמו על דבר זהירות בטבילה, ואמר לו כי לא ביטל מימיו טבילת טהרה".

ובס' אור אלחנן ח"א עמוד ר"פ מובא על הגה"ק רבי אלחנן וסרמן זצ"ל ה"ד "לעולם אינו מתבטל מטבילת מקוה לפעמים אף בשבת, לשם קדושה ותוספת טהרה", ובס' גשר צר על הסבא מנובהרדוק זצ"ל בסדר עבודת ד' בה נהג מובא שאחד הדברים שהיה טובל מדי בוקר במקוה כ' וכתב וז"ע (עמ' קצ"ח אות ט') מובא שהיה מקפיד לטבול כל יום עד שנהיה חולה, ואם לא הספיק לפני התפלה טבל לאחר התפלה, והיה לו ענין לטבול במקוה קרה (ועי' שם שנתן עצה לזה), ובס' אנא עבדא (פרקי חיי של הג"ר שמואל צבי קובלסקי זצ"ל עמוד 59) מובא שאמר בשם החז"א "שרצוי שבחורים יטבלו במקוה טהרה, כדי ללמוד בטהרה". ובס' ראשוני לציון (מלבי על האור הטהור), כאשר חשקו "בני אם תבטל אשורין וכו' (שם ב' א') כתב בזה"ל, כשפירש חייב האדם מחשבות רעות אשר לא תעשה צריך לטבול בשמים להעביר המחשבה העולה על רוחו, ולזה היתה עולה באה ולזה יטבול במים ויעביר טומאתו ממנו ע"כ, ובס' קריינא דאגרתא מכתבים מאת הסטייפלר זצ"ל (ח"א מכתב נ"א אות ב') כתב "להיות רגיל מאוד בטבילה במקוה, וטבילת עזרא יהיה חובה, וזה מביא לידי קדושת המחשבה וטהרת הנפש", ובאור זרוע הלכ' תפלה ס' ק"ב כתב בעל תשובה צריך טבילה לטהר מעבירה שטמאתו.

בו חקקם על לוח לבך¹⁸, והנה לפי טבע האדם אינו מסיח דעתו ולבו לגמרי מדבר שדעתו לחזור אליה אלא מדבר שהוחלט אצלו לפרוש ממנו לחלוטין, ולכן אם היו יודעין שאחרי ג' ימים חוזרין להעולם הזה לא היו מתנתקים ממנה בלבם ולא היו מסיחים דעתם מזה לגמרי ולא היה זה פרישה מוחלטת אפילו לאותם הג' ימים בלבד¹⁹, ועל כן היה צריך להיות הציווי באופן שיבינו שהם כאילו פורשים לעולם כדי שיתייאשו בלבם לגמרי מזה ואז תהיה הפרישות מוחלטת ואמיתית²⁰.

ומעתה יש לומר עוד יותר שבאמת עיקר הפרישות שהוא בלב זה נשאר אסור לעולם כי לגבי זה נשאר הגזירה ראשונה שלפני מתן תורה להיות בפרישות וזה מה שמבוקש מאתנו באמת גם היום וכמבואר בש"ע א"ח (ס' ר"א א"י), ומה שהתירה תורה אחר כך "שובו לכם לאהליכם" זה קאי רק על חלק הפרישות שבפועל.

ואם תאמר אם כן שעיקר הפרישות היא הפרישות בלב ואע"פ שבפועל הרי הוא עצמו מתעסק בהענין אם כן למה לפני קבלת התורה היה צורך לפרוש גם בפועל ולא היה מספיק להמחיש הפרישה והניתוק בלב לבד כמו שמבוקש מאתנו היום.

אך התשובה לזה היא כך כי כפי טבע ורגילות האדם הרי לבו נמשך בעל כרחו אחר הפעולה, ולכן אם היו מתעסקים בפועל בגשמיות היה לבם בעל כרחם נמשך אחריה וזה היה מונע אותם מלקבל התורה הק' בדרגא המבוקשת וכנ"ל, אבל אחרי שנתנתקו ג' ימים ויצאו מההרגל של העולם הזה ואחרי זה קבלו את התורה הק' אזי הרי זה כמו חיים חדשים והתחלה חדשה ואז כבר אין הסכנה כל כך גדולה שיהיה נמשך לב האדם לפעולותיו הגשמיות כי מטבע הדברים הוא שכל דבר איך שמעמידים אותו מתחלתו כך נמשך המשך הדבר ממילא כפי שנעשה ההתחלה²¹, ולכן עכשיו מאחר שהסיחו דעתם מהענין לגמרי באלו הג' ימים (שזה שיעור שמבטל על כל פנים במקצת מהרגל הקודם²²) עשו התחלה חדשה שחזרו להגשמיות בצורה חדשה שלבם לא יהיה קשור להגשמיות כמו מקודם.

ועוד יש להוסיף להסביר לענין למה אחרי שקבלו את התורה הק' היה באפשרות לחזור להתעסק בעולם הזה בלי דביקות הלב בעולם הזה כי מאחר שקבלו התורה הק' נתמלא לבם בה ובפרט שהיה תיכף ומיד אחרי ההתרגשות ממתן תורה שאז בודאי היה לבם מלא ושקוע בתורה הק' שקבלו עתה²³, לכן סרה הסכנה כי הסכנה היה רק כל זמן שהיה לבם פנוי וכמו שכתוב הרמב"ם (סוף הל' שמיטה ויובל) שאין מחשבת יצר הרע מצוי אלא בלב פנוי מן החכמה.

וי"ש ללמוד מזה מה שנוגע לכל אדם שכשאדם רואה בעצמו שקשור בלבו לאיזה ענין גשמי ורוצה להתנתק מזה ולהזדקק צריך לפרוש גם בפועל מהענין הגשמי על משך זמן עד שיצא ויתנתק מההרגל בזה (ובתוך הזמן ההוא למלא לבו בתורה הק' ובמוסר עד שממילא יהיה נמאס בלבו ויהיה לו שנאה בלבו לגשמי ולגופני²⁴) וע"י זה אפילו כשיחזור להתעסק בהענין הגשמי כבר לא ימשך לבו לתוך הענין מאחר שכבר חדרה לתוך לבו הרגשת שנאה ופחד בעת גישתו ועסקו בגשמי שלא יכשל ולא ימשך להנות ממנה, (חוץ מכח הסגולה שמקבל בזכות שפירש את עצמו על משך זמן שעשה בזה השתדלות להתנתק מהגשמי).

אבל לא די במה שיחזיר תוך הלב שנאה להגשמי בשעה שמתעסק בה כי בשעה שיעסוק בהגשמי הטבע ישיח מלבו הרגשת השנאה הזאת החדשה מכיון שהרי הוא עדיין רגיל ודבוק להגשמי יותר ממה שהוא דבוק לשנאת הגשמיות שהחזיר עתה ללבו, מה שאין כן אם יחזיר את כל זה ללבו בעת שהוא מנותק ורחוק מהגשמי אזי (בתקופה זו) יקנה קנין ראשון בלבו ויועיל לו על אחר כך אפילו כשיחזור להתעסק בה וכנ"ל, וכדאי להמשיך תמיד מפעם לפעם לחדש את הניתוק ופרישה בפועל ולחזור עליה על זמן מסויים כדי לחדש הכח והתוקף בלבו שלא יתיישן עם הזמן כפי הטבע, וכך היו חסידים הראשונים נוהגים להתבודד או לפרוש מזמן לזמן בענינים מסויימים שהיו מרגישים שצריכים חיזוק בהם כמו תענית דיבור ולפרוש מאכילת בשר וכדו' כל א' וא' לפי דרכו בקודש, וכמבואר בספרי מוסר הראשונים.

ובעוד אופן אפשר לתרץ קושיא הראשונה

למה נאמרה מתחלה בלשון שמשמעו שתשאר בפרישות לעולם ועד, כי זה היה בכוונה לנסותם אם הם מוכנים לוותר על כל העולם הזה בכדי לקבל את התורה הק' ולהיות קרוב לד' ית' להיות עבדיו ועמו ונחלתו וזהו קבלת עול מלכות שמים שלימה ואמיתי וכמו כן אמרו חז"ל שאין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה, דהיינו גם כן לומר שהוא מוכן לוותר על הכל עבור התורה הק'.

(מתוך מאמר והיו נכונים)

"אנכי ד' אלקיך" וגו'

הנה בדבור זה שהוא הראשון גדולה בין מוני המצוות ישנו מחלוקת האשונים גדולה בין מוני המצוות אם מצות האמונה (שהוא מצות אנכי וגו' כנ"ל) נמנה בין חשבון התרי"ג מצות, כי יש טוענים שמכיון שמוכרח להיות להאדם אמונה לפני שניתן לו המצוות כי לולי זאת לא שייך לחייבו לקיימם שהרי לא מאמין במה שמצוים לו, ומכיון שכן לא שייך למנות מצוה זו לחשבון המצוות אלא הרי זה הקדמה לכל התרי"ג מצוות ובלי זה אין לאדם שייכות להתורה ולמתן תורה כלל.

והנה טענה זו היא לכאורה טענה צודקת ואם כן יש להבין את שיטת הסוברים שכן נחשב במנין המצוות וכך שיטת הרמב"ם וכן נקטינן כוותיה, והנה כבר תרצנו קושיא זו בס"ד בכמה אופנים אמנם כאן נזכיר אופן א' מהם (וזה גם אופן נוסף למה שנתבאר בגליון בשלח), ומקודם נקדים עוד קושיא לפי שיטת הרמב"ם למה כתוב בלשון כזה (אנכי ד' אלקיך) שמשמעו רק הודעה שד' הוא אלקינו ואם זה מצוה היה לו להיות נכתב בלשון ציווי כמו תאמינו בי וכדו', ועוד יש להבין למה נאמר בל' יחיד "אלקיך" כמדבר לכל א' וא' בפרטיות ולא כתוב אלקיכם. **ועתה נבא לתרץ קושיא הראשונה מכיון שמוכרח להיות שכתב הית' להם האמונה בל' לפני שניתן להם התורה ודבור זה, שיש לומר שמצות אנכי הוסיף דבר חדש בענין האמונה והוא שעל כל א' וא' לראות לגלות גם לעצמו ולהראות גם לאחרים איך שאפשר לראות את האמונה והשגחת ד' ית' מתוך הנהגת העולם והטבע ומתוך הנהגת ד' ית' אתו²⁵.**

¹⁸ כמבואר בספרי מוסר ובחז"ל שאין התורה מתאחדת עם הגשמיות והרי זה כמו אש ומים שאי אפשר להם להתחבר יחד אלא א' מכבה את השני (כי התאוות הגשמיות נמשלים למים כי הם נובעים מיסוד המים שבאדם והתורה נמשלה לאש כמו שכתוב הלא כה דברי כאש וגו'), ואין הכוונה שלא יאכל האדם כלל וכדו' אם רוצה לזכות בכרתה של תורה אלא שיהיה לבו מופשט מעניני והנאות גשמיות ולא תהיה הרגשת והנאת התאוה דבוקה ותופסת מקום בלבו שישלם צי שיהיה התורה היות נקלטת ונדבוקת כמבואר.

¹⁹ ואפילו על הדבר לג' ימים עם כל זה בעומק לבו במתחת להכרתו נשאר לו קשר ושיכות לזה בלי שירגישה בה.

²⁰ והנה אע"פ שמסוגיית הגמ' משמע שטעם הפרישות היה רק כדי שיהיו טהורים אבל לא משום ענין פרישות והסח הדעת מדברי חומר הגשמי, אין זה אינו קושיא לדברינו הנאמרים כאן כי יש להוכיח מדברי הגמ' עצמה שיהיה קשר ענין של סתם כר' יוסי שד' ית' קבע ענין הפרישות רק לב' ימים ומשה הוסיף יום הג' מדעתו, אם כן צריך להבין מה היה טעם ד' ית' שצוה לפרוש ב' ימים שאי אפשר לומר מחשש טומאה שהרי ב' ימים לא מספיק כדי שיוכלו גם הנשים להשתתף בטהרה ובשביל האנשים לבד שיהיו טהורים מספיק יום א', אלא בעל כרחינו לומר שהיה כאן עוד טעם אחר להפרישות ולזה הספיק ב' ימים ומשה רבינו הוסיף עוד יום גם מטעם הפרישות וגם מחשש טומאה מטעם פולטת וכו'.

²¹ כתוב בספר התניא באגה"ק לפרש המשנה באבות בעל כרחך אתה חי, שהכוונה שכך צריך להיות בחיים הגשמיים שירגישה האדם שעושה רק כאלו כפאו שד.

²² אין הכוונה שזה דבר מוחלט לגמרי, כי אם יהיה לו איזה פתוי חדש מיצרו יוכל להשתנות אלא הכוונה שבלי פתוי חדש מיצרו ישאר הדבר כבתחלה, מה שאין כן כשכבר הורגל לעשות הדבר עם הדביקות בלבו אליה אזי באופן טבעי תמיד כשיעשה אותו מעשה בפועל יתעורר ממילא מחשבת לבו בדביקותה בו, וכשיצא לכתוב הענין ימסור שישמור תמיד בכל דבר בהתחלתו שיתחיל בלי יצר הרע אלא עם היצר טוב לבד, וזה סגולה לכל ההמשך להיות מופשט מהיצר הרע בדבר ההוא.

²³ עי' הגהות חכ"ש על ש"ע א"ח הל' פסח (...). שכתב כן גם לגבי לבטל חזקת חמץ ממקום שהיו מכניסים בה חמץ לגבי דביקת חמץ ע"ש.

²⁴ ולא חסר קבלת התורה לא נאסר לאדם לעסוק בעניני עולם הזה לפני שלמד את התורה הק' (כגון ילד משונע עני שילמד התורה הק') כי מכח קבלת התורה שהיו שמה כל הנשמות עד סוף כל הדורות כבר העניקה התורה קדושתה בתוך לבבנו שאי אפשר כבר להתרוקן לגמרי כמו שכתוב "וחיי עולם" (שקא על התורה) נטע בתוכינו²⁶, ולכן אחרי מתן תורה כבר אין הגשמיות דבוקה כל כך בלב יהודי למלא את כל עומק הלב כמו שהיה לפני מתן תורה.

אבל עם כל זה אם מפטמים וממלאים את הילד בגשמיות יותר מן הראוי בודאי יהיה זה תופס את לבו

ביותר וימנע ממנו לכנס לתורה כראוי ויכול לקנות את התורה ומכל שכן שלא יביאנו תורה היא להמטרה המבוקשת ואפילו לתכלית הראשונה שמבואר בתורה ובחז"ל שהוא להביאו ליראה ותשובה ומעשים טובים, ולכן בברית מילה שמחלישים ע"י כח המצוה את התשוקה לגשמיות לכן מברכים אז שכמו כן זכה להכנס (באותה צורה) לתורה ולמעשים טובים כמבואר בברכה זו בגמ'.

אמנם עם כל זה אדם שרוצה שיהיה לו קנין ממש בתורה ולהתנתק בה כראוי ולזכות בכרתה של תורה עליו גם היום להפריש זכויות בפועל כלו כמנו שאמר חז"ל (ברכות טג.) אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה ועוד אמרו במשנה אבות כך דרכה של תורה פת במלח תאכל וכו' ויש שכתבו שזה בעיקר למי שהוא עדיין בדרך לקנותה כלשון המשנה "דרכה של תורה", אבל אחרי שכבר זכה ודבוק בתורה הק' אפילו אם יאכל יותר לא יהיה לבו נמשך אחריה, ואז כבר אין צורך לפרוש בפועל אלא יכול לקיים את המצוות בלבו אפילו בשעה שיאכל.

²⁵ כדאיתא בגמ' (פסות פט.) שבהר סיני ירדה שנאה לאומות העולם ובספרי"ק עבודת ישראל פ' בדרך רמז (חוץ מהפשט שהמתן תורה מחייבת לנו להיות שונים ומובדלים מן הגוים והרי זה מעורר שנאה מאומות העולם לבני ישראל) שהכוונה שירדה לנו (בני ישראל) שנאה לענינים ששייכים לאומות העולם דהיינו לחיים הגשמיים שזה שייך להגוים. ²⁶ ובמקום אחר תירצנו שיש לומר שאע"פ שכבר היה לבני ישראל אמונה מקודם בכל זאת התורה חדשה לעשות מהאמונה מצוה להרבות שכר על זה, ועל ידי כן

והיינו שיש לאדם לשים לב ולהתבונן בכל מקרי העולם ומקרים הפרטיים שמופיעים לפני עיניו בהשגחה העליונה ועליו לפתוח עיניו על מנת לחפש ולראות איפה שיוכל לראות בכל דבר מלכותו ית' שאפשר לראותו ולגלותו כי רק מי שישם לב לזה יראנה ויגלה אותה.

מה שאין כן בלי שישים האדם לבו ועינו לזה לא ירגיש אותה ולא יראנה ואפילו אם יחיה אלף שנה ישאר בלי ראייה זו אלא ישאר לו אמונתו כמצות אנשים מלומדה ולא כדבר חי ושיחיה עם זה, וזה מה שנתחדש לנו במצות אנכי ד' אלקיך שעלינו לגלות את זה באופן שנראה את מלכותו ית' בעינינו וכו"ל, ואז יתואר ד' ית' בתואר "אלקיך" בלשון יחיד לכל א' וא' בפרטיות כי כל א' יגלה אותו כפי שהוא יכול לראות וכפי מאורעותיו והשגחה פרטית שמופיע לו ובזה לא הרי זה כהרי זה, ועל כן הרי זה בלשון יחיד לכל א' וא' בפרטיות, וכידוע לשון הזוהר הק' על הפסוק "נודע בשערים בעלה" וגו' שמפרש שד' ית' נודע לכל א' וא' לפום מה דמשער בלביה (זה פירושו "בשערים" בלשון רבים) ע"כ.

ונוסף לזה יכול כל א' גם כן לגלות איזה נקודה חדשה שנראה ונתגלה מתוכה אלקותו ית' מה שאחרים עדיין לא גילו אותה ואחרי שיגלה אותה תהיה מאירה גם לאחרים כי נר לא נר למאה, ולכן עליו להרגיש ולהכיר אותה ולגלותה ולדבר עליה גם ללבו של עצמו וגם לאחרים ובזה מתחזק האמונה גם אצלו וגם אצל אחרים, וזאת הנקודה שהאדם מגלה נקראת על שמו ובזה מתייחד שמו ית' עליו במיוחד בפרטיות, ובזה יתבהר עוד יותר מה שכתב אלקיך ל' יחיד כל' אנכי ד' תדאג שאהיה נקרא "אלקיך".

ובזה יש לפרש המשך הפסוק אשר הוצאתיך מארץ מצרים וגו' שזה רמז על יציאת מצרים הפרטית של כל א' וא' שהנה ידוע (ומובא במקום אחר) בטעם המצוה להזכיר יציאת מצרים פעמיים בכל יום כי אצל כל אדם נעשה יציאת מצרים אצלו בפרטיות כל יום והמתבונן יראנו וימצאנו, וזה בדבר שאי אפשר לאדם להגאל ולצאת ממנה בכח עצמו וכמו שאמר חז"ל יצרו של אדם מתגבר עליו כל יום ואלמלא הקב"ה עזרו לא יכול לו, ע"כ, הרי לנו שבכל יום מתחולל אצל כל אדם ענין יציאת מצרים בפנימיות כמו שהיה אז כך שכל א' יצא בבחינה רוחנית מקליפת מצרים ממ"ט שערי טומאה.

ובזה מתורץ גם כן קושיא השניה הנ"ל למה לא כתוב תאמין וכו', כי האמונה כבר ישנו בלב כל א' וא' כנ"ל אלא המצוה כאן באה להוסיף המצוה לגלות את האנכי ד' אלקיך אשר הוצאתיך וגו' על ידי מקרי העולם ומקרים הפרטיים שמופיעים לפני עיניו בהשגחה

העליונה וכו"ל וכשיגלה האדם אותה אזי הרי הוא מגלה את האנכי ד' אלקיך אשר הוצאתיך גו', וכמו שביציאת מצרים הגיע בני ישראל ל'ויאמינו בד' כך גם ע"י יציאת מצרים הפרטית של כל א' וא' מגיע כל א' וא' ג"כ ל'ויאמינו בד' וגו'. (שזה המחשת האמונה הנ"ל המבוקשת מאתנו).¹

ובזה יתורץ גם כן מה שכתוב בפרשת קדש לי וגו' "זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים" וגו' "היום אתם יוצאים" וגו' שלכאורה ב' פסוקים האלה הם סותרים זה את זה שבפסוק הראשון אומר אשר יצאתם לשון עבר שמשמעו שדבר אליהם משה רבנו אחרי שכבר יצאו ותוך כדי דיבור בפסוק שני אומר היום אתם יוצאים שמשמעו שעדיין לא יצאו אלא עומדים לצאת היום, ולפי האמור יש לבאר שבא לרמז ולומר הטעם למה מצוה לזכור תמיד יציאת מצרים (כמו שאמר להם "זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים" וגו') הוא כי באמת "היום" אתם יוצאים בל' הוה כלומר בכל יום ויום תמיד קורה יציאת מצרים לכל אדם, וע"י שאנו אומרים וזוכרים כל יום יציאת מצרים הרי זה מעורר את הענין בין מטעם סגולת המצוה ובין מטעם שהרי זה מעורר לבנו לראות ולהכיר גם היום שהקב"ה מוציא אותנו ממצרים כנזכר.

עוד יש לפרש מה שרמזו בדבור זה אנכי ד' אלקיך וגו' והוא גם כן הקדמה לכל התורה כולה כי הנה כבר נתבאר כמה פעמים שעל האדם לבטל הגיונו ודעתו ושכלו לדעת ושכל התורה הק' שהיא למעלה מהגיון האנושי והיא שכל אלקי (שהוא נבדל משכל האנושי),

וזאת אומרת שאע"פ שמוצוה ללמוד התורה הק' לפרש ולהבינה עם הגיונו, בכל זאת אין הכוונה מפני שהגיון האנושי הוא הדעת האמיתי ולכן הרי זה הבנת התורה באמת ועל כן יש לקרב את התורה להגיון האנושי ועל פיה להבינה ואם הגיון לא יסכים לאיזה ענין הרי זה כאילו מוכיח שלא השיג עדיין ההבנה האמיתי בענין ההוא של התורה ועל כן יצטרך לדחוק עצמו ולפרשה ולקרבה להגיון האנושי באופן כזה עד שתהיה מובנת ומתאימה על פי ההגיון האנושי.

כי לא כן הוא כי אין לנו לקרב את התורה להגיון האנושי אלא עלינו לקרב את הגיונו האנושי להתורה הק' והאדם שלומד תורה הרבה ומקרב תמיד הגיונו להגיון התורה הק' ומדחיק עצמו ושכלו עד שתתקרב להגיון התורה, הוא יזכה להשיג אמתה של תורה ובהמשך הזמן שילמד כך תהיה דעתו נפעלת מפעולתו ותהיה נהפכת ותתעלה מדעת הגיונו האנושי להיות נעשה דעתו דעת תורה.

והנה בכדי שיוכל אדם לבצע את זה צריך לבטל את עצמו ואת נגיעותיו להתורה הק' וכל

זמן שיש לאדם נגיעות עצמיות וכמו כן כשאין יכול לבטל שכלו והגיונו להתורה הק' זה גם כן ענין נגיעה וגאווה שמאמין ששכלו והגיונו צריך להבין הכל והיא הקובעת בכל דבר ודבר וכל ענין נגיעות הללו זה מעוות את השכל הישר כמו שכתוב "כי השוחד יעוור עיני חכמים ויסלף דברי צדיקים", וזה הרמז בפסוק "אנכי ד' אלקיך" כלומר שהמצוה היא לבטל את האנכיות של עצמו שלא תהיה קובעת אלא ד' ותורתו הק' יהיו הקובעים עליו נמצא שאין אנכי אחר אלא ד' הוא ה"אנכי" היחידי ואין לך אנכי אחר (של עצמך).

והנה כל זמן שהאדם לא שבר את נגיעותיו וטבעו והאנכיות שלו הרי הם מסכים המבדילים בינו לבין ד' ית', נמצא שבכדי לגלות את ד' ית' אצלך צריך לשבור מסך המבדיל והוא ענין הנזכר הנגיעות של האדם והאמונה בהגיון בכלל ובהגיונו בפרט, וברגע שישובור המסך הזה בזה יפתח את השער לד' ויגלה את האלקות בתוך לבו.

ובזה יתפרש ענין "אלקיך" על הגילוי הפרטי שעל כל אחד ואחד לגלות את האלקות אצל עצמו דהיינו לבטל המסך שלו במדותיו וטבעו והוא הדבר שיותר קשה לאדם לכבשו ולשבור אותה כי מכיון שזה הסגירה שלו בינו לבין אלקיך לכן היצר הרע מתאחז בזה ביותר ומקשה עליו דוקא בנקודה היותר חשובה עבורו שבה תלוי כל תקונו והצלחתו והתקרבותו באמת לד', ומכיון שהיצר הרע יודע מהו הנקודה הזאת אצל כל אדם לכן נותן לו לקיים ולעשות כל התורה כולה חוץ מנקודה זאת ועל ידי כן נשאר האדם מבחוח ח"ו, ועל כן באה התורה הק' והקדים את זה והתחיל ד' ית' בזה את דבורו שקודם כל יגלה וישבור האדם את המסך בינו לבין קונו ואח"כ יוכל לכנס לכל חדרי תורה.

"אשר הוצאתיך מארץ מצרים"

האבן עזרא מביא שיש מקשים למה לא הזכיר אשר בראתיך שזה מעיד יותר על האמונה בד', ע"ש, ויש לומר דהנה כבר נתבאר שדבור ראשון הוא (גם) כהקדמה לכל התורה כולה, והיות ומטרת ותכלית התר"ג מצות היא מה שאמר חז"ל שניתנו המצות כדי לצרף בהן את הבריות, והנה הצירוף הזה נעשה ע"י הנסיונות ומלחמת היצר שיש לנו בקיום המצות² ומכיון שכך הקדים לנו ד' ית' בראשית דבריו אלינו את הדבר שנותן לנו הכח והאומץ ללחום נגד יצרינו (המטריד ומעיף אותנו כל כך) והוא ענין האהבה הגדולה לד' ית' כי הכח ללחום נגד מניעה שמביא לו היצר הרע הרי זה תמיד בכח האהבה שיש לאדם להדבר שהוא נלחם עבורו ובלי זה אין לאדם הכח ללחום.

ועל כן הזכיר לנו ד' ית' את הטובה היותר גדולה שעשה ד' ית' להדור ההוא שנעמדו בהר

שמתחילים להכיר אותו ית' שם ומשם הרי זה נחשב שמכניסים אותו ית' לשלם וכמו שנתבהר ענין זה יותר בהרחבה במקום אחר (בגליון בראשית תשע"ד ע"ש).

¹ כהרבה יובן גם כן דמציאת כל האומר שירה בכל יום בשמחה כאילו עתה יצא ממצרים ועבר את הים הרי הוא יהיה בן עולם הבא וכו' שלכאורה אינו מובן הענין שצריך להיות אצל האדם כאלו עבר היום את הים, ולהאמור מובן היטב כי באמת יוצאים ממצרים כל יום שהוא היצר הרע ועוברים את הים של נסיונות והקב"ה מצילנו מידם, ומי שמכיר ורואה את זה תמיד וחי כך זה יביא אותו להיות בן עולם הבא

² ויש לומר שזה הענין שכפה ד' ית' עלינו את ההר וכו' אע"פ שלא מובן הצורך לזה שהרי אמרנו נעשה ונשמע

כל פעם שהאדם חושב על האמונה ומכל שכן אם מחזק עצמו במקום נסיון שלא יתיאש ממצפות לישועה בכח האמונה שבע"י יכול לעזור לו כי ממנו לא צר להושיע לו מה שבדרך שבע"י דרך היושוע וכדו' הרי הם מקיים מצות האמונה ויש על שרע על זה (חוץ ממה שאוכל פירוטה תיכף ומיד שמחזק את רוחו בזה).

² ובזה אנחנו גם נעשים שותפים למעשה בראשית שהרי אנו גומרים להוציא לאור את מטרת הבריאה שהרי למטרה זו ברא ד' ית' את כל הבריאה שתכליתה הוא להיות כולה נעשית אכסניא ודירה עבור מלכותו ית', וזה נעשה על ידי שמגיעים להכרת מלכותו ית' מתוך העולם הזה, כי כל זמן שמלכותו ית' נעלם ומכוסה בעולם הזה הרי זה כמו סגירת הדלת לכניסת המלך שם, ועל ידי

(וכך הקשה בתוס' (שבת פח.)), אמנם מבואר בספה"ק (ע"י קדושת לוי) שבני ישראל אמרו נעשה ונשמע היינו שרצו באמת לקיים כל התורה אבל לא חשבו שיהיה להם בזה קושי (כי לא כן רוצים בזה) והיא ידעו ש"פ שישבלל הרצון כל כך חזק בכל זאת יהיה יצר הרע שישבלל אותם נגד רצונם, ולכן הראה להם ד' מצב של כפי' לדעת שהקבלה היא גם על המלחמה הכבידה נגד יצרם שיופיע להם, כי דוקא אחרי הציווי מופיע יצר הרע קשה שלא היה להם לפני קבלת התורה שנלחם עם האדם נגד רצונו, וכמבואר בחז"ל שגדול המצווה ועושה כי דוקא מכיון שהוא מצוה יש לו יצר הרע גדול כנגדו שצריך לכבשו ולכן שכרו גדול יותר, ולפי המבואר כאן הרי זה עיקר מטרת מתן תורה לצרף אותנו דוקא ע"י מלחמה כבידה זו.

סיני לקבל את התורה, וזה הוא הדבר שיעורר את רגשי האהבה בלבם אל ד' יותר מכל שאר הדברים ויותר מזכירת אשר בראנו, א"י כי זה אינו דבר שראו בעצמם ושיעמוד לפני עיניהם, כי בענין יציאת מצרים הרי ראו והרגישו את חלק השלילי ועברו הסבל עם הרגשת לבם לכן הגאולה והשחרור מזה היה גם כן מורגש מאוד בלבם ועורר בלבם מאוד האהבה לד' עבור זה ולכן הזכיר ד' ית' את זה גם לפני מתן תורה כשהציע ע"י משה רבנו את קבלת התורה הזכיר "אתם ראייתם אשר עשיתי למצרים ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אל"י" ובכל הדברים היה מוכיח את האהבה הגדולה שהעניק להם ד' ית' בכדי לעורר בלבם בזה לעומת זה גם כן אהבה לד' ית' וכל פעם שיזכירו את זה יעורר ויחדש שוב בלבם את הרגשת האהבה והכרת הטוב כלפי ד' ית', ולכן נצטוונו גם לזכור יציאת מצרים פעמיים בכל יום ערב ובוקר והוא יסוד קבלת עול מלכות שמים לקבלה באהבה כי אז הרי הקבלה באמת ובלב שלם וגם רק אז יש גם את החוזה והתוקף המלא כי מה שהאדם מקבל באהבה גמורה הרי זה מתקיים ומחזיק מעמד אצל האדם, וז"פ.

וענין זה הוא יסוד גדול ונחוץ לדעת שהדבר הראשון שעל האדם לרכוש לעצמו ולהכניס ללבו (וכמו כן לצאצאיו) היא האהבה לד' ית' (לקיים מצות ואהבת את ד' אלקיך וגו') כי הרי האדם מאת יציאתו מבטן אמו הרי הוא מיועד ונעמד מול מלחמה מאויבו ושונאו שהוא יצרו הרע וכמו שכתוב (בראשית ד' ז') לפתח חסדו ותתייבם וכל לא יהיה לו האהבה לד' בלבו הרי הוא כבן חיל שנעמד תוך קרב בלי שום נשק וכלי זיון, שבלי ספק שחיילי השונא יבלעוהו וירמסוהו חי.

וענין זה הוא לאפוקי ממה שחושבים ההמון עם שלעבוד על מצות אהבת ד' ית' הרי זה מצוה שניתן לבעלי דרגה שכבר אין להם מלחמה עם יצרם על שמירת התורה ומצות הלא תעשה, מה שאין כן מי שעדיין טרוד עם מלחמה תמידית עם יצרו לא מבוקש ממנו שישקיע עבודה

במצות אהבת ד' ית', אבל הרי זה טעות גדולה כי אדרבה אדם שיש לו יותר מלחמה עם יצרו יותר נחוץ עבורו שיגדיל וילהיב תמיד בלבו מאוד האהבה לד' כי זה הדבר שיציל ויפדה אותו מיצרו כי זה יתן לו הכח והאומץ ללחום עם יצרו וכמבואר.

וכמו כן כל מי שצריך למסור נפשו לד' הרי זה תמיד נעשה בכח האהבה שיש בלבו של כל יהודי לד' ובשעה שרוצים לכוף את יהודי ולנתקו מאת ד' ית' הרי האהבה שלבו מתעורר ומתלהב על כל ההגבלות ובזה הכח הרי הוא מוסר את נפשו.

אוצר הזמנים שובנים

גדר נוסף לשמירת המחשבה לאנשים בעלי מחשבה מהירה ובעלי רגש

הנה ישנם אנשים שהם בעלי מחשבה מהירה יותר מאנשים רגילים וזה שייך בין בצד הטוב ובין בצד ההיפוך, ואלו צריכים להזדרז יותר לשים מחשבתם תוך כדי הרף עין בדבר טוב כי אצלם הכהרף עין נמדדת ביותר מהירות.

ועוד ישנם אנשים שכח מחשבתם הוא חזק יותר שפועל על הרגישם יותר במהירות הרגיל, וישנם כאלה שאצלם אפילו מחשבה קלה עושה תיכף ומיד פרי ומביאתו לידי מעשה בלי שום פעולה חיצונית, וכמו כן ישנם כאלו שהם בעלי הרגש דק כלומר שהם מרגישים דברים דקים ועדינים ומתרגשים מהם מה שאחרים אינם מרגישים ומתרגשים מהם כלל, ועוד ישנם כאלו שעל כל דבר שחושבים עליה אזי תיכף ומיד כח דמיונם מדמה לפני עיניהם צורת ותמונת הדבר²² וזה מה שמעורר הרגישם ליצר הרע ח"ו, וכל אלו צריכים ליזהר ולשמור על עצמם ביותר²³ זהירות לשים ולהשקיע תמיד מחשבתם בענינים אחרים²⁴.

ואע"פ שענין זה שיש לאדם כח גדול במחשבה נראה לכאורה כחסרון גדול לאדם

אבל באמת יש בזה צד מעלה גדולה שכמו כן מחשבתם הטובה פועלת ועושה פרי למעלה בצד הטוב בקלות מאוד, ומהם מבוקש באמת והקדיש מחשבתם מאוד בענין עבודת ד' ותורה ויראת שמים והם מסוגלים ומיועדים להתעלות מאוד במעלות ומדריגות הרוחניות ובדביקות בד' ית' ע"י כח מחשבתם יותר משאר בני אדם הרגילים, ומכיון שיש להם האפשריות להתעלות כל כך בקלות הרבה יותר מהרגיל לכן גם נסיונם הוא יותר קשה מהרגיל, ועל כן יש להם לשים לב להבין את אשר לפנייהם כי ניתן להם כח זה לטובתם להשתמש בה לעבודת בוראם ולהביאם לחיי עולם הבא בדרגה גדולה וזה מה שמבוקש מהם.

ולכן מן השמים לא נותנים להם מנוח לנפשם אלא אם כן ישימו לבם ויקדישו לעבודת בוראם ואם לא משתמשים במדתם וכחם להתקרב לד' כאמור נותנים להם לפול ח"ו מאוד לשאול תחתית, ותלוי במה שיבחרו הם²⁵, וכמו כן הוא אצל כל אדם שמי שהוא מיועד לגדולות יותר מונעים ממנו הצלחתו ובעבודתו את ד' ית' כדי שיתאמץ עוד יותר עד שיגיע לדרגה יותר גדולה לדרגה שהוא מיועד להגיע אליה, וענין זה הוא יסוד וכלל גדול²⁶ ומוסר וחיוזק גדול לאדם לדעת בכל עניני עבודת ד' ית'.

ויש לדעת עצה טובה כללית והגנה ושמירה לאלה שהם בעלי מחשבה ולפי טבעם נמשכים לתוך מחשבות ומעופפים בה וחולמים תמיד, שטוב להם לעשות תמיד כל מעשיהם בזריזות²⁷ (ע"י עצה זו בהרחבה בקונטרס עבוד ד' שמחה) ובזה זריזות מביאה לידי נקיות במחשבה ולב, וגם בתפלתם עדיף עבורם להזדרז ולהתפלל מלה אחרי מלה ברציפות בלי שְהִיָּה בכדי שלא יהיו נתפסים בכל מיני מחשבות של הבל באמצע וזה הורס ומפריע להם כח תפלתם, וכמובן שאין הכוונה להתפלל בלי מחשבה ובלב לא אלא לא להתעכב עבור שיפור המחשבה כי יצא שכרם בהפסדם במה שנעשה קרעים קרעים בהפסקת

כחם או מצד העלמת עין וחוסר התייחסות של מלמדיהם לאפשר עלייתם אלא מסתפקים במה שהם ממלאים את המבוקש בכלליות (כי זה מספיק להבליט הצלחת ושם טוב המוסד והמחנך), אבל יש לדעת שעל המלמד והמחנך ורבו של התלמיד לדאוג על עלייתו המלאה האפשרי ובלוי זה הרי הוא נכנס בגדר של עושה מלאכת ד' ברמיה ח"ו ונפשות אנו תבעין ועל זה נאמר ועצומים כל הרוגיה כי מי שאינו ממלא תפקידו נחשב כאינו ראוי להורות ומורה ועל כן יש לשים לב מאוד לזה.

וגם לפעמים הקולר תלוי בצוואר ההורים על שלא שמרו על ילדיהם מספיק למונעם מדברים המזיקים להצלחתם הרוחני ולא הרחיקו אותם מהרחוב הזהם היום ומכל עניניו של היום המסתעף שנותנים להם היום מאוד הרבה המצעירים וגם העניקים יותר מדי גשמיות ותענוגי עולם הזה והרי זה בגדר מעוות לא יוכל לתקן, ועל כן יש להורים לשים לב בפרט כשרואים ילד שהוא יותר בעל כשרון ויותר מסוגל להתעלות, עליהם לדאוג למלאות אותו בתורה ועבודת ד' ית' ולא להסתפק במה שברגיל וכמו שאמרו חז"ל (...) ספו ליה כתורא, וירבו עליו ותפילה בעל מברגיל שיש יכול ח"ו לצד היצר הרע דוקא מפני מעלותיו המיוחדים שיעלה כראוי לו ואם יעשו כפי כל המבוקש מהם בודאי יהיה אלקי אברהם בעזרם כ"ל.

²⁸ יש הולך לבית המדרש ובאמצע הדרך רואה מודעות ומתחיל לקרוא ונעשה תקוע שם עד שעובר זמן תפלתו או זמן סדר למודו וכדו' והעצה החליט בחוזה שלא שם לבו ולא פונה לשום דברי חול אחרי שהתחיל באיזה דבר מסויים (ואפילו בהליכה למקום מסויים וכדו') עד שיגמור הענין שהוא שהתחיל בה.

²² וישנם בעלי מחשבה שלפי טבעם כל דבר שרואים או ששומעים הרי הם משקיעים מחשבתם בה לאורך ורוחב ומתעמקים בה וחוזרים ולוטים אותה עוד פעם ועוד פעם, והנה מדה זו אם משתמשים לרוחניות לתורה ועבודה מרויחים בזה הרבה מאוד ויכלו להגיע ע"י זה לדביקות גדול בתורה ועבודה ולדביקות בד' אבל רק לזה כדאי ומשתמש במדה זו, אבל מי שמשתמש במדה זו בדברי חול וענינים גשמיים הרי הפסידו בזה גדול מאוד כי הרי זה מושך ומדבק את לבו ואת עצמו עמוק מאוד לתוך הגשמיות ודברי חול ולתוך עולם התהוה וחולמים ונתפסים במחשבות של הבל וריק וגורמים לעצמם בזה נזק עצום שאח"כ מאבדים ח"ו השליטה על עצמם על יד זה וצריך עבודה רבה אח"כ להוציא את עצמם מזה.

²³ וכמו שכתב אצל קהן שאמר לו ד' ית' עמם מזה. שאת ואם לא תיטב לפתח חטאת רובץ ית' אלקיך תשוקתו וגו' ובספרים הק' מפרשים בזה הכוונה שאם תטיב מעשיך אזי שאת (מלשון התעלות) כלומר תעלה במעלה יותר מהבל אבל אם לא אזי היצר הרע מחכה לך בפתח ותיכף ומיד יפילו אותך ח"ו לשאול, ובזה הסביר לו ד' ית' למה לא קיבל קרבן מנחתו הקטנה (מפרי האדמה) שביאין שהוא מיועד לגדולות ביותר של הלא היה בדרגה יותר מיניב קרבן מעולה יותר מלשון הבל ולא בדרגה יותר פחותה, אבל עם כל זה הוא לא בחר בזה ההתעלות ועל כן נפל ע"י זה עוד יותר שהגיע לרציחה שרצח את אחיו אחרי זה.

²⁴ וכמו שרואים בחוש היום מה שקורה אצל הרבה מהצעירים הנפולים ד"י שמצוי שדוקא אלו שמסוגלים מאוד לעלות נופלים נפילה גדולה ח"ו והרבה פעמים הסיבה הפשוטה לזה הוא כי לא נותנים להם להתעלות בתורה ועבודה כפי מה שהם מיועדים ומסוגלים לפי

²⁵ וענין זה הוא גרוע מאוד כפי מה שאמרו חז"ל שאין יצר הרע שולט אלא במה שענינו רואות והרי אצלם הרי ע"י כל מחשבה כל דהו כבר נעשה להם כענינו רואות וע"י זה היצר הרע שולט עליהם תמיד ח"ו, על כן יש להם לאלו להתאזר בכח אדיר נגד יצרם זה ויש להם להכין לעצמם איזה צורת ותמונת קודש כגון אותיות ושמות הקודש שבפרט הם הויה וכדו' ותיכף ומיד בתורה עין ידמו את זה לפני עיניהם ואם אי אפשר להם או שלא כובש את מחשבתם דברים קדושים אזי יציירו לפנייהם איזה צורה אחרת והעיקר להשתמש תמיד בדרך דומה למה שתיצר הרע תופס אותה שיקיים מאויבי תחכמי וישתמש בכח הזה מצד הקדושה ויצר טוב, אבל אין הכוונה להשתמש בדברי היצר הרע לסייע לצד הקדושה כי זהו שמתבנים ביום שיש השעולה ברוחו לסייע ללימוד התורה הק' כי בזה אדרבה מקרבים לבם יותר ליצר הרע אלא הכוונה ללחום נגד היצר הרע בדברי קדושה שהם מכוונים לעומת כח דומה אצלו ודבר, זה לא ניתן בידו של כל אדם לקבוע לפי מה שעולה ברוחו והגיונו, אלא בידו של מידי חכמים מובהקים שלומדים לשם שמים שכל לבם שקוע בתורה ועבודה ואין בלבם תערובת עיני עולמות והשקפת זרות לזה צריך ובלוי תערובת דיעות והנשיות והשקפת זרות לזה צריך דעת תורה שתורה וסע"ד לדעת דרכי התורה האמיתיים.

²⁶ ועל בעלי הרגש דק עליהם לשים עיונם הדק בלימוד התורה הק' וכמו כן לדקדק בלמודם על כל דיוק קל בין במקרא ובין בסוגיות הגמ' ובהלכה וכדו' כי בכל פרט ופרט שבתורה הק' ובלמידה נעשה תבלין ורפואה לעומת הצד השני שבפרט ההיא, ועוד כי צריכים להכניס כל הכשרונות והחושים שניתן להאדם לתורה ועבודת ד' ית' כי לכן נתנו לו החושים וכחות האל.

גם בחינת הויה שהיא מדת האהבה וגם בחינת אלקים שהיא מדת היראה).

ובאמת כך הוא הדרך של עבודת התשובה בדרך הראויה שנעשית בכדי להתקרב אל ד' ית' שעל ידה יכול האדם לזכות להוציא ממנו לגמרי את כל הרושם של החטא, דהנה כשעושה אדם תשובה באופן שחושב כל הזמן על החטא ועל המרירות של היצה"ר וכו' לא יכול להתפטר ולהתנתק לגמרי מרושם החטא, אך כשמעורר האדם בתשובתו את הרצון והתשוקה שרוצה להתקרב ולהתדבק אל הרבש"ע ושוקע ומוסיף במחשבות כאלו יותר ויותר הרי בזה לאט לאט מסיח ומוציא את דעתו לגמרי מהחטא ושוכח ממנו לגמרי, שאף שבתחילה תשובתו מתוודה על חטאיו מכל מקום אחר כך אין עיקר עסקו עם החטא אלא בהשגת קירבת ודבקות ד' ע"י התשובה עד שמתנקה לגמרי מכל רושם החטא.

ויש לסמוך ליסוד זה ספור מהרה"ק ר' שלמה מקרלין ז"ע שהיה כידוע קדוש ונורא מאוד שאי אפשר לתאר קדושתו (כמו שהעידו עליו צדיקים שהיה בבחינת קדושת משיח בן יוסף בדורו) ופעם הלך ברשות הרבים ונכשל בקרן זזית בפתע פתאום באיזה ראייה של אשה, ומאוד נשבר לבו בקרבו ונעמד תיכף ליד איזה אילן שהיה שם בצידי הדרך והתחיל למרר כמה שעות ארוכות בבכיות נוראות (וכמדומה מובא שעבר אף זמן תפלת מנחה ולא הרגיש) עד שאחרי כמה שעות הפסיק לבכות.

והרה"צ ר' משה מינדר זצ"ל שסיפר סיפור זה אמר שנראה לו שהפסיק לבכות מתי שהגיע למדרגה גדולה כזאת ששכח לגמרי על מה הוא התחיל לבכות, והיינו שנשכח ממנו לגמרי הסיבה מדוע התחיל לבכות הרי זה משום שכבר לא נשאר שום רושם מהחטא ונמחק לגמרי ולכן כבר אין נשאר ממנו שום זכרון.

וכמובן שאם אדם עוסק כל הזמן בענין החטא ובכל תשובתו חושב על הגהינום והעונשים וכו' ודאי שלא יכול להגיע לדרגה שישכח לגמרי מהחטא אך כשהתשובה היא באופן הנ"ל של שובה ישראל עד ד' אלקיך והיינו שאף שמתחיל תשובתו על החטא מכל מקום מתוך זה עולה אל ההשתוקקות והרצון לזכות לדבקות וקירבת ד', אז בודאי מחשבות ורצונות ותשוקות אלו מושכים את האדם לעלייה והתרוממות בבחינת הפסוק "משכני אחרין נרוצה" ויכול להשקע בהם כל כך עד שיוכל לשכוח לגמרי מכח איזה סיבה התחיל את בכיותיו ותשובתו, שעכשיו מרגיש רק את ההשתוקקות לדבקות וקירבת ד' ובזה מגיע לתיקון השלם.

ואמנם הרה"ק הנ"ל שהיה בעל מדריגה גבוהה היה יכול לזכות לתשוב נעלית כזאת אף בימות החול אך בשבילנו הזמן המסוגל להגיע לתשוב שלימה כזאת היא בשבת קודש, שאם יהודי שומר שבת כהלכתו ונזהר בש"ק מכל מחשבות חול כאילו כל מלאכתך עשויה ללא שום דאגות, ועוסק כל ים הש"ק בעניני קדושה של דבקות ואהבת ד' אז יכול לזכות להגיע בש"ק לשלימות התשובה מאהבה.

והיינו אחרי שבימות החול כבר עשה את ההתחלה של הוידוי על החטאים והתמרמרות על החטאים אז בשבת קודש יכול להשלים ולהעלות את התשובה שתעלה למדרגת שובה ישראל עד ד' אלקיך, וימשך כולו לגמרי לאהבת ד' ובזה יזכה לשלימות תקון היסוד ולגמור השובב"ם בשלימות.

מחשבות בטלות בין השורות והתיבות של התפלה, על כן יעשו באופן של עול כמו עם פחד, כמו שהיו עושים אם היו נושאים אתם יהלומים או שאר סחורה יקרה שהולכים בזריזות גדולה מפחד הגנבים שלא יתנפלו עליהם ויגנבו מהם סחורתם, וידמו לעצמם כאילו מי שהוא עומד עליהם ורוצה לחטוף מהם סחורתם ותפלתם וכדו', או יציירו לעצמם שמוכרחים לגמור עד שעה פלונית וכדומה.

עבודת התשובה בשני חלקים

ידוע מה שדייקו חז"ל בפסוק (הושע י"ב ב) "שׁוֹבָה יִשְׂרָאֵל עַד ד' אֱלֹהֶיךָ כִּי כָשַׁלְתָּ בְּעֹנֶיךָ" ששם מדובר על עבירות במזיד והפסוק קרוא לזה כשלון שזה שוגג, ופרשו בגמ' שע"י התשובה נהיה מהעוון שבבחי' מזיד ונחשב כאילו הוא רק כשלון בשוגג, אך עדיין צריך ביאור על פי זה לשון המקרא בפשטות הלשון. **ואפשר** לפרש בדרך רמז שהפסוק אומר שכשאתה רוצה לעשות תשובה "שובה ישראל" אז תעשה תשובה כזאת שתהיה "עד ד' אלקיך" והיינו שלא תחשוב רק מעצמך כי זה תשובה חלשה אלא שתחשוב על ד' ית' שתחשוב שאני עושה תשובה כי אני רוצה ומתגעגע לחזור להיות קרוב אל הרבש"ע, וכזה מחשבה אין מביא עצבות שאין עוסק במחשבתו על עצמו ועל עונש שלו אלא רק על ענין קירבתו אל הרבש"ע וזה מעורר געגועים ותשוקה ולא עצבות, ואף כשמזכיר את החטא יחשוב רק על התוצאה שע"י החטא התרחק מהרבש"ע ואת זה הוא רוצה לתקן, ובימות השבוע קשה לעשות זאת שהטבע של האדם מושך לחשוב על עצמו, אבל בש"ק קל להגיע לזה, אך בכל זאת אפשר לקבל כח משבת קודש גם לימות החול לעשות ענין זה (לשתף גם את הרבש"ע בתשובה ולא לחשוב רק על עצמו וכו') בעבודת התשובה.

ויש עוד להוסיף לזה שהנה אם האדם עושה תשובה רק באופן של התמרמרות על העבר ויראתו מהעונש המצופה לו אז כל קיום תשובתו עומד בסכנה כי יש לו רק חד סמכא (רגל אחת) שהוא "סור מרע" וזה לא יכול להתקיים, ולכן בהכרח צריך בשעת מעשה כשעוסק בתקוני התשובה לשתף בזה כמה שיכול את חלק האהבה והגעגועים אל הרבונו של עולם שבבחינת "עשה טוב" כמה שיכול ובזה יהא קיום לתשובתו מכיון שיהא מבוסס ועומד על שני עמודי הבנין על שני רגליים היינו גם על היראה וגם על האהבה

וזה גם כן נרמז בפסוק "שׁוֹבָה יִשְׂרָאֵל עַד ד' אֱלֹהֶיךָ כִּי כָשַׁלְתָּ בְּעֹנֶיךָ" שאומר הפסוק שאם אתה רוצה לשוב בתשובה "שובה ישראל" אתה חייב להשלים עבודת התשובה גם כן בחינת עשה טוב "עד ד' אלקיך" כי אם לא תעשה כך שאם תשאר רק בתשובה מיראת העונש שהיא מתוך דאגה לעצמך ולא על ההתקרבות להרבונו של עולם אזי "כי כשלת בעוונך" שבה ישאר אצלך העוון וימשיך עליך כשלון היינו שתמשיך ליכשל על ידו שימשיך העוון להביא עליך עצבות וכו' ולכן אם אתה רוצה שלא תבוא להכשל בעצבות ע"י העון צריך אתה לשוב בתשובה כזאת שהיא עד ד' אלקיך שהיא התשובה שמשתפים בה את אהבת הרבש"ע ובזה לא תכשל יותר בעצבות ע"י העוון שלך (וי"ל שמרומז גם במלת "ד' אלקיך" כלומר בב' הבחינות

הדרכה חשובה לאלו שסובלים מבלבול המחשבה והתגברות היצר הרע באונס

ישנם כאלו שאין להם בעצם משיכה אל היצר הרע אלא אדרבה הרי זה נגד רצונם, אלא שיש להם בלבולים מהיצר הרע שלא נותן להם מנוחה ויש להם מזה יסורים כי על ידי כן הם לפעמים גם נכשלים ח"ו באיזה פגם בקדושה והכשלונות הללו בעצמם זה עבורם יסורים ומרגישים בזה שממרר את חייהם, ועוד שמרגישים כאלו יורשים תרתי הגנום שכאן סובלים יסורים מהיצר הרע שמכשילים ועוד שדואגים שעבור זה הם עתידים לקבל גם גהנום בעולם העליון ד"י, (וכן יש היום הרבה בני אדם שרוצים וחושבים ללמוד התורה הק' אך היצה"ר לא נותן להם ללמוד וכן רוצים להתפלל בכוונה והיצה"ר תוקף אותם בהרבה מחשבות זרות ובלבולים ולא נותן להם להתרכז בכוונת התפלה).

אמנם קודם כל מה שעליהם לדעת ברור שכל מה שעליו לדאוג הוא רק שלא יהיה מצדו אשם בכשלונותיו ומצדו יעשה את שלו ככל מיטב יכלתו ויחזיק עצמו באמונה ובטחון בד' שכאשר הוא יעשה את מה שביכלתו ויברח תמיד מהיצר הרע בכל כחו אזי יותר מזה אין עליו תלונה ואחריות.

וכמו שהמצריים במצרים (שהם אותה הקליפה) מררו את חיי בני ישראל בגשמי כמו כן מררו את חייהם גם ברוחניותם ואלו שהחזיקו עצמם בד' וצעקו תמיד אל ד' לבסוף לא נעשו מקופחים כי היה להם הסבל עצמו לתיקון ולזיכוך עד שזכו לבסוף להגאול ונעשו הם מקבלי התורה הק' לכל הדורות, וזכו לגילוי שכינה ג' פעמים, (א) ביציאת מצרים כמו שכתוב "ובמורא גדול זה גילוי שכינה" (ב) בקריעת ים סוף שאמר זה קלי וגו' (ג) במתן תורה שזכו לשמוע קול אלקים חיים מדבר מתוך האש ויחי.

ובשביל להבין את התקון שיש בזה להאדם והחסד שהבורא ית' עושה לו בזה יש להקדים מה שמובא מתלמידי הגר"א ז"ע בשמו שאמר שיש ה' תשוקות חזקות בעולם והתשוקה היותר חזקה מכולם היא כשהנשמה יוצאת ונפרדת מהגוף שאז נזכר האדם בבת אחת את כל מה שעבר עליו בחייו, ואם לא מילא את ימי חייו בעבודת ד' כראוי אז מתמלא בכאב נורא על שהתטפש ולא ניצל את חייו כדבעי, ובאותם רגעים הנשמה מקבלת תשוקה נוראה הלואי שיוכל לחזור עכשיו לתוך הגוף בכדי לתקן ולהשלים את מה שהחסיר בחייו, ותשוקה זו כל כך חזקה שאין דמיון אליה בכל התשוקות של העולם הזה שאם היה האדם מרגיש אחד מאלף צער ותשוקה כזאת לא היה יכול לסבול צער כזה והיה מתמלא מצער גדול ונורא כזה, ע"כ.

ופעם פרשנו על פי הנ"ל בענין "תיסוך רעתך" את דברי הגמ' במס' גיטין שמספרת שאונקלוס העלה באוב את נפש בלעם מהגהינום ושאל אותו דינא דהאי גברא במאי, וענה לו, בשכבת זרע רותחת, וכמובן שזה רק משל שלמעלה אין גשמיות.

וצריך ביאור מה הכוונה במשל זה, ובכלל למאי נפקא מיניה באיזה דבר מבעיר את אש הגהינום הלא אש בוערת ושורפת בכל דבר שמבערים אותה ומה הכוונה בזה.

ויתכן שהפשט בזה על פי הנ"ל שעונשו הוא שמכניסים אותו בתוך הקליפה והמיאוס של החטא שעשה והמרירות והצער הזה היא

העונש היותר גדול שיכול להיות, מפני שאינו כמו שאר עונשי הגהינום שהם בבחינת אש המנקה ומלבין ומסיר את טינוף החטא מנפש האדם, אלא אצלו להיפך שהעונש שלו היא שמשקיעים ומכניסים אותו בתוך מיאוס קליפת החטא שמהרתיחה שהיה לו בעוה"ז ליצה"ר (שהורגל כל כך ביצה"ר עד שהעבירה נהיית בבחינת הטבע שלו) ומזה עצמו נוצר ונברא הגהינום שלו והוא מונח בתוך העבירה והטנופת שברא ומתייסר ממנה באופן שאין יכול לצאת ממנה בבחינת תייסוך רעתך שזה הצער היותר גדול מכל המיני גהינום ד"ל.

וכן יש לומר לענינינו שמי שיש לו בחינת מצב של סבל כזה בעוה"ז שהיציצה"ר מבלבל אותו בהרהורי חטא כנגד רצונו באופן של כפיה (ונקרא בלשון הרופאים כפיתיות) שזה צער גדול שהוא בבחינת חולי בנפש וסובל האדם מזה הרבה, צריך שידע שזה נברא מהחטאים שלו (שבגלגול הקודם פגם האדם בחטאים רבים כאלו) וכדי לכפר עוונותיו נענש באופן כזה שהוא מתייסר בתוך אלו הקליפות שברא בעצמו והוא נצלה בתוכם. אך זהו תיקונו שיחזק את עצמו ולא יתפעל מהיציצה"ר ולא יתלונן אלא יקבל הכל מאהבה ובה יתוקן עונו וחטאתו יכופר, ויבין וידע שבאמת היה צריך להיות ענשו שיהיה מונח בגהינום בתוך הטומאה של חטאים אלו, אמנם ד' ית' מרחם עליו ופודה אותו מהצער הנורא הזה שבגהינום ונותן לו תיקון יותר קל שיוכל לתקן החטאים בעוה"ז וזה על ידי הצער שעובר עליו מהתגברות היציצה"ר באופן שהוא קרוב לאונס כי צער זה הוא אחוז קטן מאוד של אחד מיני אלף אלפים מאשר אילו היה סובל צער זה גופא בגהינום ששם הוא צער נורא מאוד וכנ"ל. אך יש לזהר מאוד בענין זה כי מצוי ח"ו אצל אנשים כאלה שהם חושבים שממילא הם כבר פגומים ולכן אין שומרים על עצמם ומרפים עצמם ונופלים ונכשלים עוד בענין זה ח"ו.

וישנם כאלה שלא מתיאשים לגמרי אלא בדבר (או אפילו בחצי דבר ואפילו במשהו) שכן היו יכולים לשמור על עצמם כי בפרט הזה לא היו אנוסים הם מתיאשים ולא שומרים על עצמם. ולפעמים הירידה והכשלון הזה אינו אפילו בדבר מעשה אלא שעל כל פנים אינו מכוון במחשבתו ההתנגדות לזה מכיון שחושב שהרי הוא אנוס בין כך וא"כ למה לו לצער עצמו בחנם וללחום במחשבתו כל כך נגד יצרו ולגלות תמיד דעתו דלא ניחא ליה הלא בין כך הרי זה כך ולכן יותר קל לו כאלו להסכים במחשבתו ולקבלו ח"ו כאילו שזה ברצונו ואז לא יהיה לו כל כך צער מזה תמיד.

וכל זה טעות נורא כי בזה יכול ח"ו לקלקל כל התיקון שהיה מרוויח כשזה היה בא בצער והוא היה מצדו צריך לעשות את שלו ולמחות ביצרו בכל כחו ולא יתייאש כלל למה שנעשה שלא מצדו אלא כאילו הוא מופשט מכל זה וכאילו אין בו שום פגם כלל.

ובאמת כך הוא שישנם אנשים שיש להם מצב כזה אבל הם שומרים על עצמם לגמרי כראוי וכנזכר ומאיר עליהם אור של שמירת הברית כמו אצל צדיק, אך יש לדעת שעל דבר כזה יכול להיות ההקפדה בשמים על כחוט השערה (דומה למ"ד בגמ' ההלכה לגבי גודר גדר מצד הרביעי שלו שמגלה דעתו בזה שניח"ל מגלגלין עליו החיוב על הכל וכמו כן כאן) שאם מגלה דעתו שניחא ליה ונהנה מיצרו ח"ו, אע"פ שזה רק מפני שחושב שבין כך הרי

הוא פגום וכנ"ל אזי על ידי כן מגלגלין עליו ומחייבין אותו על הכל כאילו הוא אשם, כי סוף כל סוף הרי זה בא לו מפני פגמו מבעבר שהיה באמת אשם אלא שעכשיו ניתן לו הזדמנות לכפר על זה וזה דוקא אם יעמוד בהנסיון כראוי, ואם לא הרי ח"ו ביטל התיקון הזה וחוזר להתחייב על כל העבר, ועל כן החי יתן אל לבו שלא יפסיד ח"ו במקום להרוויח ואז ילך לבטח לדרכו ותומת ישרים תנחם בס"ד שיצליח לכל תיקונו משלם.

והנה יש להוסיף ולבאר במה שאמרנו שזה בא לתיקון על גלגוליו הקודמים ובמקום לקבל עונשו בגהינום הוא מקבל כאן בעולם הזה ויש לו אפשרות לתקן מה שפגם בגלגול קודם, שזה נעשה אם האדם בגלגולו הקודם בסוף ימיו עשה תשובה מחטאיו והתודה על כל חטאיו וכו' אך לפני המיתה אין האפשרות לתקן החטאים בפועל ונפטר במצב זה ולכן כשעולה לעולם העליון הרי מצד אחד הוא נחשב בבחינת צדיק (וכדברי חז"ל שהאומר הרי את מקודשת על מנת שאני צדיק גמור חל הקדושים שמא הרהר תשובה בדתו) אך למעשה צריך הוא לגמור ולהשלים תקונו החטאים שלא תיקן.

אמנם לשלחו לגהינום אין מן הראוי ששם הוא רע מאוד ואין זה מתאים עבורו שיש לו כבר הזכות של צדיק, ולכן שולחים אותו שוב להעולם הזה, והוא נולד באופן שיש לו כבר רצונות וכיסופין טובים שהרי את ענין המחשבה והרצון כבר תיקן בתשובתו שבסוף ימיו שכבר נתחרט על שהלך אחר היציצה"ר וקבל ברצונו שרוצה לעבוד את הקב"ה ולא ללכת יותר אחרי היציצה"ר, אך סוף סוף כיון שבפועל עדיין לא תיקן החטאים שלא זיכך עדיין את החומר מפגמי החטא על כן נותנים לו מצב כזה שעכשיו יש לו רצונות וכסופין טובים שרוצה ללמוד ולעבוד את ד' ית' כראוי ומתייגע ומצטער הרבה מהצער של היציצה"ר שמונע אותו מעבודת ד' ולימוד התורה"ק, והצער הזה שיש לו מהיציצה"ר הוא כפרה גדולה בשבילו וזהו המתקן מר במר שבמרירות שמרגיש מהיציצה"ר נמתק המרירות של החטאים שחטא מקודם.

ואמנם כל זה הוא רק בתנאי שהוא אינו מתייאש ולא מרפה את רצונו וממשיך להתחזק ולהמשיך ברצון ובחשק לעבוד על עצמו מה שהוא יכול, שאם הוא מרפה עצמו ומפסיק לחשוך ולכסוף לזכות להיות שלם במדת היסוד ולהתפלל על זה אזי הרי הוא מאבד את התקון הזה, שאף באופן שהוא באמת אנוס ולא יענש על עצם זה שאינו מצליח לעמוד איתן מול יצרו הרע אך סוף סוף את התקון שהיה יכול להרוויח ממצב זה מאבד, שהתקון נעשה רק באופן הנ"ל שהוא מקווה וכוסף ומשתוקק ומתייגע ומשתדל ואז כשאינו מצליח נעשה מהאונס והצער שיש לו מזה תיקונו היותר גדולים על כל החטאים שפגם וכנ"ל.

וצריך אדם לחזק את עצמו במצב כזה באומץ ובחזוק הנפש ולא לפול בייאוש ועצבות ח"ו ואז יזכה לתקון היותר גדול.

הדרכה למי ששבוי ביד יצרו הרע ומרגיש שהוא רשע גמור.

ויש לדעת שגם אלו שסובלים ומצטערים מבלבולים והתגברות היציצה"ר שמתגבר עליהם ומכשילים אפילו במזיד רח"ל שאין להם להתפעל מזה אלא יש להם לעשות כל מה

שביכולם בעשה טוב בתורה ובתפלה ומעשים טובים, ובפרט להשתדל שיהיה העשה טוב באופן של עונג וחשק וכנ"ל.

והנה לפעמים היציצה"ר בא בטענה (בבחינת דברי חז"ל שיש רשעים הטוענים בבית דין של מעלה) ש"טרוד ביצרי הייתי" וכמו שמפרש בזה השל"ה הק' שטוענים שהיציצה"ר לא נתן להם מנוחה והטרידם כל כך בבלבולים ותאות ומחשבות וכו' עד שהם היו בבחינת אונס.

ובכית דין של מעלה עונים להם שיוסף הצדיק מחייב אותם, ועדיין צריך לבאר מה באמת התשובה על טענתם, ולפי מה שדברנו עכשיו יש לפרש הפשט שהוא טוען שטרוד ביצרי הייתי ולא הייתי יכול לעסוק בעבודת ד' באהבה שהלא סברתי שאני בבחינת "ולרשע אמה אלקים מה לך לספר חוקי" ואיך אוכל לגשת לעיקר עבודת ד' שהיא העבודה מאהבה ולכן חשבתי שקודם אני צריך לתקן את החטאים עד שאתפטר מהיצר הרע ואח"כ אגש לעבודת ד' מאהבה כראוי.

אך כל זה אינו נכון שדרך זו (להטהר קודם מהחטאים ורק אח"כ להתעלות ולעבוד את ד' ית') שייך רק במי שיכול לתקן חטאיו בזמן קצר ומיד יפסיק היציצה"ר לבלבלו, אך כשרואה האדם שבלבולי והטרדות היציצה"ר נמשכים זמן רב ואינו מתפטר מהם הרי על זה נאמר אל תאמר לכשאפנה אשנה שמא לא תפנה וכמו שפרשו בזה צדיקים זי"ע שאולי נגזר עליו שיהא כל ימי חייו כזה באופן שלא יפנה לעולם שזהו תקונו לעבוד ד' ית' דוקא מתוך מצב זה.

וכך גם לענין אדם זה שסובל ללא הרף מהיציצה"ר אזי אף שיצרו מתגבר עליו כל כך עד שמכניס אותו למצב שהוא נחשב ח"ו בבחינת רשע בכל זאת לא נאמר עליו הענין של ולרשע אמר אלוקים וכו' אלא תיכף עכשיו עליו לעבוד את ד' ית' כאילו הוא היה צדיק.

ובפרט כשעושה מצוה או עוסק בתורה ותפלה ישכיח מעצמו כל חטאיו את כל חטאיו ועוסק במצוות ובתורה ובתפלה בשמחה היותר גדולה כאילו הוא צדיק, וכמאמר צדיקים זי"ע שכשאין יכולים להכנס מלמטה קופצים ונכנסים מלמעלה, שזהו אחד מהדברים שגילה מרן הבעש"ט הק' זי"ע שיש דרך לסור מרע ע"י טוב.

ובפרט בימינו שאנו כבר קרובים לתקון השלם ואין כבר הרבה זמן לעסוק בכל התיקונים של כל החטאים שצריך לתקן מכל הגלגולים, שהיינו כבר כל כך הרבה פעמים מגלגולים ועכשיו כבר ההזדמנות האחרונה לתקן, והיות שהמטרה העיקרית הלא היא לזכות לעבודת יתברך מאהבה רבה שזה כל המטרה של מתן תורה שאמרנו בה נעשה ונשמע, ולכן אי אפשר יותר לחכות ולהמתין מלעשות עבודה העיקרית הזאת עד שנהיה ראויים לזה, אלא צריך מיד להתחיל לעסוק בעבודת ד' ית' מאהבה ובשמחה ע"י שמעוררים את הרצון והתשוקה לעבודת ד' כראוי, ואז אף אם בפועל אין מצליחים בזה לגמרי בעוה"ז לפני הגאולה השלימה בכל זאת יגיעו לשלימותם ותיקונם בימות המשיח (שהוא יעזור לכולם לגמור תקונם לגמרי).

וכן אם לא יספיק לגמור תקונו בעודו חי בעולם הזה יכול להיות שתיכף בשעת מיתה יהיה נשלם ונגמר כל עבודת האדם, וזה נעשה מכל מה שהשתוקק והשתדל בכל כחו להגיע

כל השלימות רוחנית בזה העולם (ולא הגיע אליה), ובמשך ימי חייו הרי הוא הכין עצמו לאט לאט לתיקונו ושלימותו ולכן בשעת מיתה יכול הרבש"ע לגמור את כל תיקונו ברגע אחד.

ובמיוחד לפי שיטת הרמב"ם שפסק שאפילו רשע כל ימיו ועשה תשובה בשעת מיתתו אין מזכירין לו שום דבר מרשעו, והיינו אפילו על חטאים שלא מועיל בהם התשובה לבד בכל זאת המיתה מכפרת עליהם, ומכל שכן הוא וקל וחומר במי שהשתדל כל ימי חייו להגיע לשלימות ברוחניות ולא זכה להגיע לזה הרי בודאי שיכול לזכות שבשעת מיתה יזכו אותו להגיע אל שלימותו, וודאי שצריך לזה זכייה מיוחדת שהרי לא כל אחד זוכה שבשעת המיתה יהא ראשו ומחשבתו צלולים לידבק בד' ית', (ולפעמים חלילה יש כאלו שמפסידים הכל בשעת המיתה וכידוע מספה"ק שיש סכנה גדולה של פיתוי הס"מ שמפתה לכפור רח"ל בשעת המיתה ד"י, ועושה הס"מ לאדם נסיון גדול בשעת המיתה ומי יודע שיעמוד בנסיון) אלא שמי שכל ימי חייו חי בצורה כזאת בהשתוקק תמיד והשתדל ללא הרף בעבודת ד' אף שלא הצליח ולא עלה בידו הרי הוא מובטח ומוכרח שיהא לו תיקון בשעת המיתה שד' ית' יגמור בעדו ויתן לו אז ברגע אחד את כל התיקון בשלימות, וזהו "המתיק מר במר" שע"י המרירות שסבל בימי חייו מההשתדלות שהשתדל כל הזמן ולא עלתה בידו הרי מכח זה יגיע אל התיקון שלו.

אנחנו אומרים שלוש פעמים ביום "ועל ניסך שבכל יום אומנו" ואם ד' ית' עושה נסים וישועות לאדם בגשמיים הטפל הרי מכל שכן שכאשר היהודי צריך ישועה ברוחניות והוא משתדל הרבה ומשתוקק ומתפלל כל הזמן על זה בודאי יכול ד' לעשות לו נס ברוחניות ויקבל ברגע אחד את התיקון שלו, שהלא תכלית החיים הרוחניים (וכמו שאנחנו אומרים "זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים" שהכוונה על חיי העולם הבא) שזה

נקרא נס ברוחניות כשהתפלל אדם על איזה תיקון רוחני הרבה שנים וברגע אחד זיכה אותו ד' ית' אל התיקון הנצרך.

על כל פנים יוצא שהדרך לתיקון היסוד הוא שהאדם יכניס בלבו תשוקה ושמחה בעבודת ד' ולעבוד את ד' ית' באהבה כמו הצדיקים.

וזה יש לומר הפשט בדברי הזה"ק שעל פגם הידוע צריך "תיובתא סגי" שהכוונה היא על התשובה מאהבה שהיא נקראת תשובה מאוד חזקה שאין חוזק כמו חוזק האהבה, ככתוב (שיר השירים ח' ו') "כי עזה כמות אהבה רשפיה רשפי אש שלהבתי".

וזה י"ל מרומז גם כן בפסוק "שובה ישראל עד ד' אלקיך כי כשלת בעוונך" שמובא בספה"ק שסתם עוון שבחז"ל מרמז על חטא פגם היסוד, ועל זה אומר הפסוק שאם כשלת בעוונך בפגם היסוד הרי העצה העצה היחידה שלך לשוב עד ד' אלקיך שתתפוס את עצמך ברבש"ע ועצמו ותתחיל מיד לעבוד את הבורא באהבה רבה ואז לא תפחד משום מקטרג, ואף אם לא תצליח להרגיש מיד הטעם באהבת ד' בכל זאת תתחיל מיד לכל הפחות ברצון תשוקה והשתדלות להגיע לאהבת ד' ולא תרפה מזה בשום אופן ואז מובטח שאתה בן עולם הבא ותוכל הגיע לתיקון היסוד השלם.

אוצר החינוך

פרק י"ח הדרכה בעניני חינוך אות ו

ונקודה הב' שגם הוא מהיסודות העיקריים שלהם בחינוך, הוא מה שלפי שיטתם הם מדריכים ומלמדים לחנך התלמידים והילדים עם פריקת עול ושאסור לחנך באופן שירגישו התלמידים או הילדים ענין של עול והם קוראים לזה בשם חדש הנקרא "לחץ" כ"ס וכדו' ולשיטתם עפ"ל יוצא שאסור לאדם לחיות עם הרגשת עול וקבלת עול מלכות שמים, וכן לדבריהם בטילה

ח"ו מצות קבלת עול מלכות שמים.

והנה חז"ל אמרו (גמ' סוכה ל"א:): מצות לאו ליהנות ניתנו ופירש רשי שם וז"ל, כלומר אין קיום מצות הנאת הגוף אלא עבודת עבד לרבו עכ"ל שם, והנה הדבר ברור על פי התורה הק' וע"פ המסורה ומפי ספרים וסופרים שדרך התורה הק' וכן דרך החינוך של התורה הק' היא דוקא בהיפוך מזה והוא דוקא עם קבלת עול, ואפילו ילדים היותר קטנים יש לחנכם דוקא עם קבלת עול ודוקא כך טוב להם וכך יגדלו בדרך הנכונה והמאושרת ויהיו שמחים ושלווים כל ימי חייהם, וכמו כן (.....) טוב לגבר כי ישא עול בנעוריו, ועם כל זה התורה הק' מעידה על דרכה (... דרכיה "דרכי נועם" וכל נתיבותיה שלום וכ"כ (... פקודי ד' ישירים "משמחי" לב".

וזאת אומרת שאין דרך התורה גורמת לחץ שאין דעת האדם סובלן אלא אדרבה מי שמקבל עליו עול מלכות שמים כראוי ודרך התורה הק' וכמו שהוא המצוה והחיוב לקבלת עול מלכות שמים בוקר וערב בקריאת שמע הרי הוא מרגיש בה דרך נועם וחיים נעימים ומאושרים, (ובודאי שצריכים למסור את ענין הקבלת עול להתלמידים ובנים בדרכי נועם ע"פ דרך התורה הק' ולא לעשות בלי נעימות כי הרי זה הפשט הפשוט במה שכתוב "דרכיה דרכי נועם" שהתורה הק' מצוה אותנו ללמד את דרכה בדרך נועם ולא לעשותה (בין לעצמו ובין להמונכים) בלי הנעימות ומתיקות של התורה הק' כי כך אין זה דרך התורה הק') ומה שהם שוללים לגמרי את הענין של קבלת עול כמו שהוא שיטתם ודרכם היום זה הוא נגד התורה הק' והוא הירוס התורה הק', ובמקום אחר הרחבנו בביאור הענין איך ובאיזה דרך יש להתנהג עם הילדים ותלמידים שלא יהיה להם הרגשת לחץ (ע"י בהערה כאן).

גליון השבוע נתנדב לע"נ
שפרה שושנה בת אברהם נפטרה כ"ב שבט

כ"ס ועל פי שיטתם המסולף הם אוסרים למלמד או להורים להזכיר לילד ענין גהנום וכדו' וזה נחשב אצלם שעושים פאניקא וזה מקובל היום בכל העלמא דשיקרא אצל כל אומות העולם שאסור לעשות דברים כאלה וכדו' ונקרא אצלם "פאניקא", וגם למבוגרים הם ממליצים לא להזכיר ענין דבור בתיבת "אסור" או "חובה" וכדו', וכל ההולכים ומשפיעים משיטתם מחזיקים היום לדבר מקובל ושכשוכותבים ומעוררים על איזה ענין שאסור לעשות כל על פי ההלכה (כגון עבודת או בחבורים להמון עם) מקפידים לכתוב (וכמו כן כשמדברים להמון עם מזכירים דוקא בל נקיה כביכול) דבר זה "לא כדאי" לעשות או בלשון "לא ראוי" או "לא מומלץ" על פי תורתנו וכדו', עפ"ל.

בפריקים הקדומים ובקונטרס חנוך לנער) ושם הסברנו באריכות עול הבין את הגישה על פי דרך התורה הק' לענין קבלת עול וענין הכפייה וענין מה שכתוב (משלי ...) חושך הבט שונא וענין וכו' וכו' יצא מזה הרגשת לחץ חושך על הנפש והסגולות והעצבים של האדם אלא אדרבה ישבד בהם וכמו שהיה במתן תורה שכפה עליהם הקב"ה את ההר כגיגית וכו' כדאיאתא בחז"ל ושם מצינו שקבלו גם את הכפייה הזאת ברצון וכמש"כ בפ' וזאת הברכה (דברים ...) "והם תכו לרגלך וגו' ופירש רש"י שם שמעצמן ומרצונם שמו את עצמו לתחת המר כבדי לקבל את העול.

והוא המצית הדברים שנוגע עמו ע"י להתנהג עם ילד הוא בדיוק כמו שהתנהגו עמו ד' ית' כשנתן לנו את התורה הק' שקודם כל הודיע לנו את האשר והמעלה שזכה אליה ע"י התורה הק' כמו שכתוב כה תאמר לבית יעקב וגו' ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגו' תהיו לי סגולה מכל העמים וגו' עד שאמרו נעשה ונשמע והיו מוכנים לקבל הכל טרם ששמעו מהו, ואח"כ כשכבר הרגישו הרצון בכל לבם מאהבה רק אז כפה עלינו את ההר וכו' ואיים עלינו שאם לא נקבלנה ח"ו שם תהא וכו'.

וככה בדיוק יש לנו לדבר קודם כל עם הילדים הרבה בענין החשיבות והאשר והמתיקות בדרך התורה ואח"כ כשכבר נכנס בלבם הרצון לזה בבחי' נעשה ונשמע אח"כ לשים עליהם את הקבלת עול מנעוריהם ולהשמיע לאזניהם הרבה דברי תורה ומוסר בדרכי נועם ורכות להתחזק בה כי היא אילת אהבים ויעלת חן מכח הסגולה שבדברי התורה הק' וזה יעזור להילד (וכמו כן לעצמו לשבור כח יצרו השולט עליו כנגד רצונו האמיתי הפנימי שבלבו כמבואר ברמב"ם ...) ואחרי כל זה גם המכות והעונשים שיקבל (בדרך הרבה) כ' כדאיאתא בחז"ל שצריך להכות במקל נועם) ג"כ יעזור לשבור כח תוקף יצרו ועל ידי כן יתגלה כבר מאליו רצונו הפנימי שנמצא כבר תוך לבו וכמש"כ הרמב"ם להסביר ענין כופין אותו עד שיאמר רוצה אני, אבל מה שהם שוללים את כל הענין של המכות והעונשים והכפייה בדרך של קבלת עול זהו עקירת התורה הק' מכו"ו.

והוא שכל המדובר כאן (שצריך להכות את הילד) הוא בילד שהוא באמת רע מעוללים, אמנם ילד שרוצה להיות טוב (גם ברצונו החצוני שבלבו) אלא שיש לו קישוים מכח כובד וקושי טבעו למשל שאינו יכול להתרכז להקשיב לשיעור המלמד וכדו' באופן זה אסור להעניש ולייסר הילד עבור זה וכמו כן כשילד אינו יודע בבחינה אלו המלמדים שנוהגים להכות הילד עבור זה הרי הם ח"ו בכלל הורגי נפשות ואומללות, כי אחרי היות ילד אדם ודבר רוצה בהשתיקות בתחלת עולו, ומלמד שנוהג אחרת מזה הרי הוא אכזרי ורוצח נפשות ח"ו כי יכול בזה לגרום נזק לנפשו של הילד ח"ו ויהיה דמו של הילד נדרש מהמלמד, ומה שיש חושבים וטוענים שזה הוא דרך הישנה מכל הדורות הרי זה טעות מוחלטת והרי מצינו גם בזמן חז"ל בגמ' (ב"ב...) שהיה מלמד שהכה הילדים יותר מדאי והעבירו אותו משום כך, על כל פנים זה ברור שאלו מעשיו של טועים היו גם אז ולא למדו להכות מלמדים, ומסופר על הגאון ר' יוסף חיים זאננפלד, זצ"ל רבה של

ירושלים שהעביר פעם איזה מלמד מפני שלא היה טוב להאומנות ובאו אליו עסקנים וטענו שירחם עליו שלא יסארו מקופח מפרנסתו אמר להם אם כך ישתדלו שיתנו לו תפקיד להיות שוחט ובכך לא יפסידו הילדים וגם הוא על מקומו יבא בשלום אמרו לו איך יתכן שיהיה שוחט הרי לא למד הל' שחיטה ענה להם כמו כן לא למד הל' מלמד לכן לא יתכן שיהיה מלמד, ע"כ.

ונכון הוא הדבר שבשנים האחרונות כמו מאחרי מלחמת העולם הראשונה היה בכמה מדינות משובשים בדרכם מכח שהיה אצלם הפסק במסורה שמקודם, ולכן אין להביא ראייה מדרכים מופרכים מעיקרו, וכמו שאחרי הדור שלנו (אם ח"ו לא יופיע הגאולה השלימה תיכף ומיד) יטענו כמו כן על כל הקלקולים של היום וילמדו מזה, על כן יש לנו ללמוד כל דרכינו רק מהתורה הק' וחז"ל ודורות הראשונות המתוקנים שהלכו גם הם בעקבי העצאן מכל הדורות וכפי מהם ילמדו וכן יעשו אחרי שמקבלים את התורה הק' כפי הבנת הלומדים ונורה לשם שמים וביא"ש ומבקשים רק את האמת הזכה ואין בלבם שום תערוב מהערב רב ומקליפתם ששולט בעולם היום.

ויש להוסיף עוד מה שיש לדעת שישנם ילדים ותלמידים שיש להם באמת כמו חולי בנפש שזה גורם להם שלא לציות ולקבל עול ואתם צריכים לטפל באופן אחר ולפעמים יש צורך גם לשחררם לגמרי ולעשות שישלחו למקלות כלומר בתורה הק' (במס' מכות ...) ההלכה המעשית שישלחו כלומר שכשאדם שנתייבש מלכות ב"ה והוא אינו ראוי לפי כח גופו לקבל את המלקות הרי הב"ה משערים ע"פ דעתם דעת תורה כמה הרי הוא מסוגל לקבל ורק כפי מדה ההיא מלקין אותו) וגם בזה צריך הכרעה מתלמיד חכם ירא שמים, אבל מי שאומר שבזמן ובדור מסויים כמו היום יש לבטל את עונש המלקות לכולם מראי הוא בודאי אפקורס ונחשב כופר בתורה כדון מי שאינו מאמין או רוצה לעקור דבא' מן התורה לומר שאיננה נצחית ח"ו וכל זה פשוט הוא.